

Protokol nahrávky*

Narátorka: Jarmila Svobodová

Datum a místo natáčení: 6. 6. a 13. 6. 2019 v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

Jarmila Svobodová – kompletní záznam	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení narátorky, rodné příjmení Zemanová. Otec Zdeněk Zeman obchodník, po únoru 1948 byla jeho firma znárodněna. Byl amatérský hudebník, Pražská komorní zpěvohra, často vystupovali s koncerty staré hudby, měl vynikající sluch. Narodena 1943 v Praze. Otcova rodina pocházela z Prahy, dědeček byl hudební skladatel Josef Václav Rosenkranz. Otec zdědil obchod s tapetami. Matka pocházela z lékařské rodiny, její otec Václav Peyr zemřel na následky svého nasazení na frontě 1. světové války. Matka narátorky Taťána Peyrová. – Dvě sestry, straší Alena, mladší Taťána. – Matka zemřela v roce 1956, sestry pak držely při sobě. – Žili na nábreží Vltavy v centru města.
0:10:54	Školní docházka. Žádné zvláštní dětské zájmy, ráda četla. Dědeček hudebně vzdělával vnuky od nejstarší sestry JS, oba jsou hudebníci. JS má hudbu ráda pasivně, zejména operu. Otec chodil spíš na koncerty než do opery. Dědeček Zeman měl hudební předpoklady. – Ztráta manželky otce zlomila. Dcery utíkaly do divadla. Obdiv k Marii Podvalové. „Libuše“. Hrdličkovu „Kouzelnou flétnu“ neviděla. Osobní seznámení s Marií Podvalovou. Anna Hostomská ji nezvala do rozhlasu, chybí nahrávky. Nezapomenutelná role Makropulos.
0:23:53	Školní docházka, osmiletá ZŠ a tři roky <i>jedenáctiletky</i> , náhrada gymnázia, v Hellichově ulici. – Slavný dramatický kroužek na Hellichově škole, Tríska, Olmer. Vedoucí souboru Vetter, češtinář Novotný byl nadšený pro divadlo, učitel Divíšek byl výtvarník a dělal výpravy. – Těžká doba, nový ředitel byl kovaný komunista, profesor Martinovský musel odejít. – Inscenace „Lucerny“ s Vítem Olmerem. Verhaerenův „Filip II.“, Brecht. V souboru byl též Jaroslav Someš. – Důvod přerazení do školy na druhém břehu Vltavy. Tetička byla obětí holokaustu, válku přežila. JS antisemitismus nevnímala. Rodina byla křesťanská. Výuka náboženství ve škole.
0:35:32	Směřování k budoucí profesi. S ohledem na rodinný (<i>buržoazní</i>) původ neměla mnoho možností. – Válka, v únoru 1945 domov zasáhly bomby z náletu. Bydlení blízko strategických míst má svá rizika v době ohrožení. Známost s budoucím manželem od dětství. – Studium nástavby [1961–1963; pozdější Střední knihovnická škola], práce v odbytu knih sídlícím proti Maiselově synagoze, knihkupectví v Mánesu. Z odbytu knih přešla do knihkupectví ve výstavní síni Mánes, zažila několik krásných výstav. Vztah k výtvarnému umění začala budovat během zaměstnání u Štorcha-Mariena na Národní třídě. Jaký byl Štorch-Marien jako šéf. Potom v odbytu v Maiselově ulici, pak Mánes. Účetnictví ji netěšilo. S pomocí Evžena Lukeše ze Státní pedagogické knihovny, kterého znala z praxe při dálkovém studiu, našla místo v Divadelním ústavu.
0:48:41	Nástup do knihovny Divadelního ústavu. Působíště Divadelního ústavu na Malé Straně, knihovna v Ledeburském paláci, malý, chladný prostor. Knihovnu vedl Karel Kratochvíl, za jeho působení došlo k obměně personálu, více profesionálů. Osobnosti knihovny: Karel Mikula, Jiří Rys, Miroslav Halík. Aleš Zach požádal Lukeše, aby sehnal náhradu na

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukuje informace v té podobě, v jaké je uvádí narátorka. Případná doplnění editora jsou odlišena hranatými závorkami.

	uvolněné místo – dostalo se k JS. Byla velmi spokojena s novým prostředím. – Základ knižních fondů Divadelního ústavu pocházel z Dilia. Po znárodnění všech divadelních a literárních jednatelství byly jejich archivy soustředěny v Dilia. Tehdy byl Divadelní ústav malá, mladá instituce vedená nezapomenutelnou Evou Soukupovou. Kolegyně Hradilová. Potřeba rekatalogizace. Rys se po válce angažoval v knihovně v Liberci, kde probíhaly svozy ze zrušených institucí. <i>Čapkolog</i> dr. Halík, dostával návštěvy odborníků ze zahraničí.
1:01:29	Pracovní náplň JS v knihovně DU po nástupu. Půjčování, katalogizace. Příjímání zkoušky na vysokou školu, v roce 1968 přijata k dálkovému studiu. Prof. Horák. – Uvolnění roku 1968. V roce 1967 vyjela JS do Francie. Kvůli vývoji událostí po 21. srpnu nejela na dovolenou do Rijiky. Rozhovory s okupačními vojáky. Střelba z vltavských mostů a zásah do okna bytu narátorky.
2. NAHRÁVKA	
1:15:30	Divadelní ústav působil v Ledebourském paláci na Malé Straně. Část budovy obsazovala HAMU (Reimoser, Brodská) a loutkářská katedra. Ústav sídlil dále ve Sněmovní ulici (činoherní a scénografické oddělení). Vedení sídlilo v Ledebourském paláci. – Zdroje doplňování fondů. Vzájemné výměny s jinými institucemi i mezinárodně, ITI. Dále po založení PQ i dary.
1:23:04	Antikvariátní knihy, podnik Kniha měla oddělení neoficiálního antikvárního prodeje. – Dohoda s Národním muzeem o dělbě kompetencí v dokumentování divadla. – Presenční a absenční půjčování. Chyběla studovna. – Narátorka odešla v 70. letech na mateřskou dovolenou, v té době se ústav stěhoval do nového sídla v Celetné ulici. Po návratu našla ústav v jiné situaci, změnily se poměry i lidé. – Historie vztahů se Scénografickým ústavem Miroslava Kouřila. Původně si vyhlédl Manhartský palác v Celetné pro SÚ on. DÚ převzal sídlo, část zaměstnanců, knihovnu i s knihovnicí Lenkou Gregorovičovou.
1:34:25	Původní vzhled budovy, přímý vstup z ulice. V Manhartském paláci není dostatek prostorů pro velkou knihovnu. Funguje na třech místech. Podlahy/klenby sklepů nelze příliš zatížit. Nutná omezení výpůjční doby. – V části budovy původně sídlily prodejny Textilany. V suterénu sklad zboží. Po roce 1989 sklepy získali jako sklad časopisů. – Sál v prvním patře. Cvičení s Libuší Brodovou, později jóga.
1:46:13	Sloučení DÚ se SÚ v polovině 70. let, ale knihovní fondy se sloučily až na začátku 80. let. – Karel Kratochvíl odešel do penze v roce 1968, vedoucí knihovny se stala Jarmila Hrubešová. Do DÚ přišla z Orbisu. Její rodina měla za normalizace problémy. Ředitelka držela knihovnu stranou, včetně odloučení na Malé Straně. Nebylo vidět, kdo knihovnu navštěvuje, půjčovali i zakázané knížky. Jak to bylo se zákazem autorů a konkrétních knih. Hrubešová a Zach nesouhlasili s vyřazením knih. Byly označeny, ale zůstaly v knihovně. <i>Akce Koniáš</i> . – Okruh čtenářů byl relativně uzavřený a knihovna fungovala na osobních vztazích. Knihovnice znaly čtenáře často od studentských let.
1:55:41	Kolegové v knihovně. Aleš Zach, knihovnu odborně pozvedl. JS se v roce 1968 přihlásila na dálkové studium knihovnictví a vědeckých informací. V roce 1970 sňatek, 1971 a 1975 narození dětí. – Práce ji bavila, prošla všemi oblastmi práce včetně akvizice a nákupu. Později se stala vedoucí. Vztah ke knihovně Divadelního ústavu. Řada osobností, s nimiž se tu setkala, skvělí kolegové. – Ředitelka Soukupová, velice inteligentní ředitelka, která dlouhodobě vydržela ve vedení. Výjimečná osobnost. Jaroslav Machek. Soukupová rozuměla lidem. Uhájila existenci ústavu v obdobích, kdy mu hrozilo zrušení. Ústavem prošlo velké množství osobností. Karel Kraus v edičním oddělení, vymyslel edici Drama – divadlo – dokumentace. – Jan (Honzíček) Procházka. Jitka Dvorská. JS pracovala v ústavu od roku 1965 do roku 2009.
2:11:53	Po odchodu do penze. Dodnes se do ústavu vrací. – Odchod Jarmily Hrubešové. Krátce vedla oddělení dokumentace. Stěhování knihovny, velice náročný proces. Za nástupce si

	Hrubešová vybrala Aleše Zacha, ten odmítl, za sebe vybral narátorku. Přesto krátce knihovnu vedl, JS se zaškolila. Chvilí pomáhal bibliograf František Knopp. Stěhovaly knihovnice samy, několikrát brigády ústavu. – Přejíždě (1983–1992) měli půjčovnu ve Valentinské ulici na Starém Městě. – Rozsah a růst knihovny. Po roce 1989 přibýlo nákupu, darů i pozůstalostí. Kdy patří knihovna spíš do archivu.
2:22:46	Možnost nákupů ze zahraničí v 70. a 80. letech. Zprostředkovaně přes cenzuru. Prvořadá snaha knihovny o zahraniční časopisy. Pořizovali bibliografické soupisy s anotacemi. Po roce 1968 tato snaha zanikla. Také v Archivu ND vycházely výběrové překlady. – Technické vybavení knihoven bylo zcela na jiné úrovni než dnes. Mikrofilmy. Mezinárodní výpůjční služba. – Všudypřítomná cenzura. Později museli zabavená čísla časopisů doplnit. Setkání s bývalým cenzorem. – Výměny se socialistickými zeměmi. Lidé si knihy osobně vozili.
2:34:37	Cenzura na tiskoviny ze socialistických zemí. Návštěva moskevské knihovny. – Odbočka Divadelního ústavu v Bratislavě, do roku 1968 byla součástí českého DÚ, pak se osamostatnil. Ladislav Lajcha, Perla Karvašová. Vzájemná spolupráce, osobní přátelství, návštěvy, Slováci se účastnili quadriennale, měli také v Bratislavě vlastní knihovnu. – Vznik SIBMAS, mezinárodní organizace sdružující divadelní knihovny a muzea. Přínosy této organizace. JS byla prezidentkou SIBMAS. Kongresy.
2:49:06	Knihovna IDU je největší knihovna svého druhu ve střední Evropě, která je otevřena (odborné) veřejnosti. Pro amatérské divadelníky slouží NIPOS. Skladba fondu knihovny IDU určuje okruh jejích čtenářů. – (<i>Natáčení videozáznamu.</i>) Události roku 1989. Týdenní návštěva Mnichova na jaře. Výměna ředitele Fixy v DÚ. Fixa poskytl knihovně první xerox. – Pátek 17. listopadu, student Ondřej Zach požádal o kopírování textů pro studentské shromáždění. V sobotu představení na Chmelnici, změnilo se v informativní večer o událostech. V pondělí v zaměstnání, závodní výbor se přidal, domluveno zorganizování informačního centra v prostorách ústavu. Domlouvali výjezdy herců mimo Prahu. Helena Hantáková, Jana Návrátová. Výjezd [Jana] Kačera s [Janem] Potměšilem. JS obsluhovala kopírovací přístroj. Obavy těch dnů.
3:04:52	Vznik Občanského fóra. – Odchod ředitele Fixy proběhl klidně, nahradil ho Karel Král. (<i>Konec videozáznamu.</i>) Pozitivní dopady politických změn na chod knihovny. Uvolnění zakázaných fondů. Založeno bibliografického oddělení. – Kartotéka vytvořená Miroslavem Halíkem. – Zavádění počítačů do knihovnické praxe. Za ředitelky Albertové. Posun vpřed za ředitele Černého, vystudovaného knihovníka. Firma upravila katalogizační program pro potřeby Divadelního ústavu. Helena Součková.
3:15:04	Hlavní úkoly knihovny do budoucna: zachovat kontinuitu. Zachovat knihovnu jako místo osobního kontaktu. – Odchod JS z funkce vedoucí knihovny v roce 2001, z Divadelního ústavu v roce 2009. – Práce JS v závodním výboru DÚ.
3:20:25	KONEC